

COLUMN

Beroepsgeheim

HET MEDISCH BEROEPSGEHEIM HEEFT een bewogen geschiedenis. Wie hulp zoekt, moet die zonder belemmering kunnen vinden, zo is de gedachte.

Maar daarvoor moet wel een prijs worden betaald. Het zwijgen van hulpverleners kan andere belangen schaden, zoals de opsporing van fraude of het stoppen van huiselijk geweld. In dat spanningsveld wordt in onze samenleving het beroepsgeheim doorgaans gerespecteerd. Historisch gezien was dat lang niet altijd het geval. Totalitaire regimes moesten er bijvoorbeeld weinig van hebben; het belemmerde hun controle over de samenleving.

Maar waar ligt in een vrije samenleving de grens? Een opeenstapeling van incidenten zoals de afgelopen jaren in ons land plaatsvond – met als bekendste voorbeeld het schietincident in Alphen in april 2011 – kan het beroepsgeheim behoorlijk onder druk zetten. Vanuit politiek en samenleving klonken er stemmen om de (wettelijke) mogelijkheden tot doorbreking van het beroepsgeheim te verruimen; die geluiden zijn nog niet verstomd.

In een eind vorig jaar verschenen, door de regering gevraagd onderzoeksrapport van de Erasmus Universiteit (*Medisch beroepsgeheim in dubio*) concluderen de onderzoekers terecht dat de huidige wetgeving en rechtspraak al de nodige ruimte laten om de zwijgplicht te doorbreken als zwaarwegende belangen daartoe nopen. Dat hulpverleners met de dilemma's die zij in de praktijk ervaren, soms niet goed uit de voeten kunnen, kan beter op andere manieren worden aangepakt. Bijvoorbeeld door gerichte scholing en richtlijnontwikkeling.

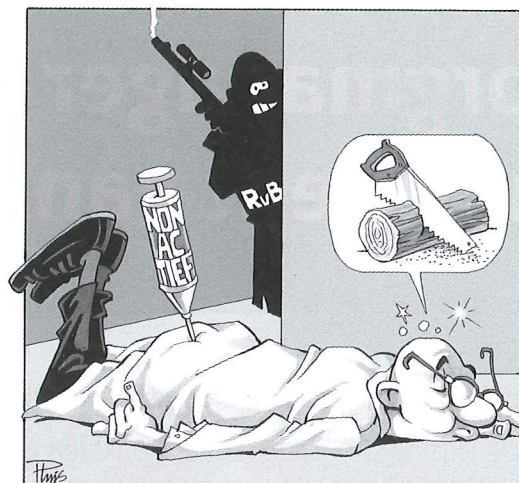
Wetgeving is een te bot instrument om die dilemma's op te lossen, daarvoor zijn de omstandigheden te verschillend. Dat geldt al helemaal als hulpverleners daarin tot spreken verplicht worden. Dan verdwijnt immers de prikkel om de conflicterende belangen zorgvuldig af te wegen. Afzien van wetswijziging is overigens geen vrijbrief voor vrijblijvendheid. Als hulpverleners zwijgen bij ernstige schade voor derden, kunnen zij daar later op worden aangesproken. De beslissing wat in een concrete situatie het beste is, kan echter niet door de wetgever worden overgenomen. ■

(Sjef Gevers)

Sjef Gevers is emeritus hoogleraar gezondheidsrecht Universiteit van Amsterdam en adviseur Rutgers en Posch advocaten

ZAKEN OP ORDE

Op non-actiefstelling

Illustratie: Plusproducties

HET BLIJFT EEN 'HOT issue': ruzies tussen medisch specialisten. Of het nu gaat om problemen door fusies, verstoorde verhoudingen als gevolg van commerciële (neven)activiteiten of om botsende karakters, dergelijke zaken komen in het algemeen de onderlinge samenwerking niet ten goede. Als de werkverhoudingen zo verstoord raken dat een verantwoorde en veilige patiëntenzorg in het geding komt, zal de raad van bestuur in moeten grijpen. Het bestuur kan (een van) de ruziënde specialist(en) een aanwijzing geven of, in een uiterst geval, op non-actief stellen. Op non-actiefstelling is gerechtvaardigd als er sprake is van (urgente) omstandigheden van zo ernstige aard dat onmiddellijke beëindiging van de werkzaamheden van de medisch specialist noodzakelijk moet worden geacht. Wanneer is dat het geval?

De voorzitter van het Scheidsgerecht Gezondheidszorg heeft zich daarover het afgelopen jaar diverse keren uitgesproken. Uitgangspunt is dat op non-actiefstelling alleen mag worden gebruikt als er gegronde vrees bestaat dat de medisch specialist bij voortzetting van zijn werk een gevaar oplevert voor de patiëntenzorg of op andere wijze een ernstig risico vormt voor de goede gang van zaken in het ziekenhuis. Bij de beoordeling daarvan worden alle omstandigheden door het Scheidsgerecht getoetst.

Zowel het functioneren en de gedragingen van de specialist, als de formele aspecten.

Het Scheidsgerecht acht van groot belang dat deugdelijk onderzoek is gepleegd en 'hoor en wederhoor' heeft plaatsgevonden. Dat neemt niet weg dat aan diskwalificaties ten aanzien van het functioneren en de gedragingen van de specialist groot gewicht wordt toegekend. In twee recente uitspraken (van eind december en medio januari) oordeelde het Scheidsgerecht dat ofschoon het gepleegde onderzoek niet aan alle waarborgen voldeed, de ernst van de diskwalificatie de op non-actiefstelling in kwestie wel rechtvaardigde.

Voor het bestuur blijft het echter zaak zorgvuldig te handelen. Louter de vrees van het bestuur dat zij in een situatie terecht komt dat er zich een calamiteit voordoet en zij geen maatregelen heeft genomen waardoor 'de wereld te klein zou zijn', kan een op non-actiefstelling niet rechtvaardigen. Hoewel vrees voor 'negatieve publiciteit' een rol mag spelen, neemt dat, aldus het Scheidsgerecht, niet weg dat het uiteindelijk gaat om een afweging, waarbij ook zorgvuldig dient te worden omgegaan met de belangen van de specialist. ■

Mascha Bots, advocaat/partner, KBS Advocaten N.V.